Euroopa Parlament
2024-2029

VASTUVÕETUD TEKSTID

P10_TA(2025)0136

Elektrivõrgud kui ELi energiasüsteemi selgroog

Euroopa Parlamendi 19. juuni 2025. aasta resolutsioon elektrivõrkude kui ELi energiasüsteemi selgroo kohta (2025/2006(INI))

Euroopa Parlament,

– võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 194,

– võttes arvesse komisjoni 8. juuli 2020. aasta teatist „Kliimaneutraalse majanduse saavutamine – lõimitud energiasüsteem kliimaneutraalse Euroopa nimel“ (COM(2020)0299),

– võttes arvesse komisjoni 28. novembri 2023. aasta teatist „Puuduv lüli, võrgud – ELi võrkude tegevuskava“ (COM(2023)0757),

– võttes arvesse komisjoni 2025. aasta jaanuari aruannet Euroopa energiataristu investeeringuvajaduste kohta vähese süsinikuheitega majanduse võimaldamiseks[1],

– võttes arvesse komisjoni 26. veebruari 2025. aasta teatist „Taskukohase energia tegevuskava – Energialiidu tõelise väärtuse ärakasutamine taskukohase tõhusalt toodetud puhta energia tagamiseks kõikidele eurooplastele“ (COM(2025)0079),

– võttes arvesse komisjoni 26. veebruari 2025. aasta teatist „Puhta tööstuse kokkulepe – konkurentsivõime ja süsinikuheite vähendamise ühtne tegevuskava“ (COM(2025)0085),

---

1 Euroopa Komisjon: Energeetika peadirektoraat, Artelys, LBST, Trinomics, Finesso, A. jt „Investment needs of European energy infrastructure to enable a decarbonised economy“(Euroopa energiataristu investeeringuvajadused vähese süsinikuheitega majanduse võimaldamiseks), Lõpparuanne, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2025.

– võttes arvesse komisjoni 5. märtsi 2025. aasta teatist „Euroopa autotööstuse tegevuskava“ (COM(2025)0095),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. juuli 2021. aasta määrust (EL) 2021/1153, millega luuakse Euroopa ühendamise rahastu ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1316/2013 ja (EL) nr 283/2014[2] (Euroopa ühendamise rahastu määrus),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2022. aasta määrust (EL) 2022/869 üleeuroopalise energiataristu suuniste kohta ja millega muudetakse määrusi (EÜ) nr 715/2009, (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 ning direktiive 2009/73/EÜ ja (EL) 2019/944 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 347/2013[3] (üleeuroopalisi energiavõrkusid (TEN-E) käsitlev määrus, edaspidi „TEN-E määrus“),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL[4],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määrust (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu[5],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. oktoobri 2023. aasta direktiivi (EL) 2023/2413, millega muudetakse direktiivi (EL) 2018/2001, määrust (EL) 2018/1999 ja direktiivi 98/70/EÜ seoses taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamisega ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv (EL) 2015/652[6] (taastuvenergia direktiiv),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiivi (EL) 2024/1275 hoonete energiatõhususe kohta[7],

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta direktiivi (EL) 2024/1711, millega muudetakse direktiive (EL) 2018/2001 ja (EL) 2019/944 seoses liidu elektrituru korralduse parandamisega[8],

---

2 ELT L 249, 14.7.2021, lk 38, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1153/oj.

3 ELT L 152, 3.6.2022, lk 45, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/869/oj.

4 ELT L 158, 14.6.2019, lk 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj.

5 ELT L 158, 14.6.2019, lk 54, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj.

6 ELT L, 2023/2413, 31.10.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/2413/oj.

7 ELT L, 2024/1275, 8.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj.

8 ELT L, 2024/1711, 26.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1711/oj.

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrust (EL) 2024/1747, millega muudetakse määruseid (EL) 2019/942 ja (EL) 2019/943 seoses liidu elektrituru korralduse parandamisega[9] (elektrituru korralduse määrus),

– võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrust (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013[10], ning mis kajastab ELi elektrivõrkude omavahelise ühendatuse eesmärke,

– võttes arvesse nõukogu järeldusi säästva elektrivõrgutaristu edendamise kohta, mille transpordi, telekommunikatsiooni ja energeetika nõukogu kiitis heaks oma 30. mai 2024. aasta istungil,

– võttes arvesse oma 10. juuli 2020. aasta resolutsiooni Euroopa tervikliku lähenemisviisi kohta energia salvestamisele[11],

– võttes arvesse oma 19. mai 2021. aasta resolutsiooni Euroopa energiasüsteemi integreerimise strateegia kohta[12],

– võttes arvesse Euroopa Liidu Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostöö Ameti (ACER) 2023. aasta jaanuari aruannet elektrienergia ülekande- ja jaotustariifide metoodika kohta Euroopas,

– võttes arvesse ACERi 19. detsembri 2023. aasta aruannet „Demand response and other distribution energy resources: what barriers are holding them back?“ (Tarbimiskaja jt hajaenergia ressursid: mis neid takistab?),

– võttes arvesse Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku (ENTSO-E) 2025. aasta aprilli aruannet 2025. aasta sihtaasta pakkumispiirkondade läbivaatamise kohta[13],

---

9 ELT L, 2024/1747, 26.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj.

10 ELT L 328, 21.12.2018, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj.

11 ELT C 371, 15.9.2021, lk 58.

12 ELT C 15, 12.1.2022, lk 45.

13 „Bidding Zone Review of the 2025 Target Year“, ENTSO-E, aprill 2025, https://eepublicdownloads.blob.core.windows.net/public-cdn-container/clean-documents/Network%20codes%20documents/NC%20CACM/BZR/2025/Bidding_Zone_Review_of_the_2025_Target_Year.pdf.

– võttes arvesse kodukorra artiklit 55,

– võttes arvesse tööstuse, teadusuuringute ja energeetikakomisjoni raportit (A10-0091/2025),

A. arvestades, et elektrivõrgud on olulised selleks, et Euroopa Liit saaks minna üle puhtale energiale ja pakkuda taastuvenergiat, toetades samal ajal majanduskasvu ja heaolu; arvestades, et ebatõhusus ja mittetäielik integreerimine avaldavad negatiivset mõju energiahindadele tarbijate ja ettevõtjate jaoks;

B. arvestades, et kasvava elektrinõudluse tõttu tuleb lisaks regulatiivsele järelevalvele teha märkimisväärseid investeeringuid ja uuendusi, et suurendada ülekandevõimsust nii piiriülesel kui ka riiklikul tasandil ja ajakohastada taristut, tagades vähese süsinikuheitega, paindliku, detsentraliseerituma, digiteerituma ja vastupidavama elektrisüsteemi;

C. arvestades, et halb ühendatus ja võrgu kitsaskohad on üks peamisi põhjusi, miks EL ei saa täiel määral kasu paigaldatud tuule- ja päikeseenergia märkimisväärsest võimsusest, mis tagaks taskukohased hinnad kodumajapidamistele ja tööstusele; arvestades, et erinevate looduslike ja klimaatiliste iseärasustega piirkondade vahelise tugeva ühendatuse puudumine toob mõnes piirkonnas kaasa energia ületootmise ja taastuvenergia tootmise halduslikku piiramise, samal ajal kui teistes piirkondades on probleeme ebapiisava pakkumise ja kõrgete hindadega;

D. arvestades, et avamere taastuvenergia integreerimisel ELi võrku, eelkõige juhul, kui see on ühendatud rohkem kui ühe turuga, on oluline roll täita põhivõrguettevõtjatel; arvestades, et kui põhivõrguettevõtjad ei suuda pakkuda kokkulepitud võrguvõimsust, tuleks arendajatele maksta kaotatud eksportvõimsuse eest hüvitist, mida rahastatakse võimsusjaotustulust; arvestades, et selline hüvitis peaks olema jaotatud põhivõrguettevõtjate vahel õiglaselt ning olema kooskõlas mittediskrimineerimise ja piiriülese kaubanduse maksimeerimise põhimõtetega; arvestades, et see rõhutab toimiva võrkudevahelise ühenduse põhistruktuuri säilitamise tähtsust, sest võrkudevahelise ühenduse võimsusega seotud häired võivad tekitada kulusid nii tootjatele kui ka põhivõrguettevõtjatele;

E. arvestades, et Euroopa saavutab oma süsinikuheite vähendamise eesmärgid ainult siis, kui elektrisüsteemi planeerimisel kasutatakse kooskõlastatud üleeuroopalist lähenemisviisi, mis ületab piire, sektoreid ja piirkondi;

F. arvestades, et ELi elektrisüsteemi mõjusa arengu tagamiseks tuleb elektri põhi- ja jaotusvõrkude planeerimine kooskõlastada;

G. arvestades, et ELi elektrivõrk rajati 20. sajandi majanduse jaoks, mis põhines tsentraliseeritud, fossiilkütusepõhisel elektritootmisel, ning

seda tuleb ajakohastada, et see vastaks digiteeritud majanduse nõudmistele olukorras, kus elektrifitseerimise tase on kõrgem ning detsentraliseeritud ja muutlike taastuvenergia allikate osakaal suurem;

H. arvestades, et piiriülesed võrkudevahelised ühendused ning põhi- ja jaotusvõrgu taristu on taastuvenergia integreerimise, Euroopa tarbijate kulude vähendamise ja energiavarustuskindluse suurendamise seisukohast kriitilise tähtsusega;

I. arvestades, et jaotusvõrgu tasandi projektid on rahastamiskõlblikud juba Euroopa ühendamise rahastu energeetikaharu (CEF-E) raames; arvestades siiski, et kõige uuemate ühishuviprojektide loendi alusel on jaotusvõrkudele eraldatud vaid väike osa; arvestades, et Euroopa ühendamise rahastu energeetikaharu peaks paremini kajastama jaotusvõrkude rolli ELi energia- ja kliimaeesmärkide saavutamisel;

J. arvestades, et Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik (ENTSO-E) on välja arvutanud, et piiriülesed elektriinvesteeringud suurusjärgus 13 miljardit eurot aastas kuni 2050. aastani vähendaksid süsteemi kulusid 23 miljardi euro võrra aastas;

K. arvestades, et energiatõhususe esikohale seadmise põhimõte on ELi energiapoliitika õiguslikult siduv aluspõhimõte; arvestades, et selle põhimõtte õige rakendamisega vähendatakse oluliselt energiatarbimist, vähendades seega vajadust elektrivõrkudesse ja võrkudevahelistesse ühendustesse tehtavate investeeringute järele;

L. arvestades, et ELi energiapoliitika kolmnurga – kestlikkus, energiavarustuskindlus ja taskukohasus – tasakaalus hoidmine on energiasüsteemi eduka ümberkujundamise ja usaldusväärse Euroopa energiasüsteemi jaoks keskse tähtsusega;

M. arvestades, et võrgu planeerimine on pikaajaline protsess, mis on tihedalt seotud investeeringute stabiilsusega;

N. arvestades, et energiasüsteemi paindlikkusvajadus kahekordistub eeldatavasti 2030. aastaks seoses taastuvenergia osakaalu suurenemisega; arvestades, et nõudluse paindlikkus on seetõttu võrgu stabiilsuse seisukohalt väga oluline; arvestades, et elektriturul osalevad üksikisikud, ettevõtjad ja kogukonnad saavad pakkuda võrkudele mitmesugust kasu, nagu süsteemi suurem tõhusus, vastupidavus, optimaalsemad investeeringud, parem sotsiaalne heakskiit ja väiksemad energiakulud; arvestades, et endiselt valmistavad muret tõsised viivitused ja vastuolud kodanike toodetavat energiat, nõudluse paindlikkust ja aruka võrgu toimimist käsitlevate olemasolevate ELi sätete rakendamisel;

O. arvestades, et kuigi ringlussevõtt katab 40–55 % Euroopa alumiiniumi ja vase vajadusest, tuleb kaaluda täiendavaid meetmeid

ringlussevõtuvõimsuse suurendamiseks, jäätmete kogumiseks ja tarneahela tõhususe suurendamiseks;

P. arvestades, et komisjoni ja kõrge esindaja ühisteatises „ELi kaabliturvalisuse tegevuskava“ rõhutatakse, kui oluline on tagada kaablite varuosade varustuskindlus ning oluliste materjalide ja seadmete varumine;

Q. arvestades, et hiljutine elektrisüsteemi katkestus Pürenee poolsaarel ja Prantsusmaal 28. aprillil 2025 näitas muu hulgas, kui oluline on suurendada energiavõrgu vastupanuvõimet, tagades selle pideva hooldatuse, kaitstuse ja tasakaalustatuse, sealhulgas paindlike süsteemiteenuste ja tõhustatud piiriüleste ühenduste kaudu, et võimaldada süsteemitõrke korral kiiret taastumist;

R. arvestades, et riikliku ja piirkondliku tasandi võrguettevõtjad kannavad olulist vastutust, eelkõige energiavarustuse kindluse valdkonnas; arvestades, et kõiki regulatiivseid ülesandeid peaksid täitma avalikes huvides tegutsevad reguleerivad ametid; arvestades siiski, et lisaks nendele kohustustele võib reguleerivate asutuste ja ACERi suurem roll kavandamisprotsessides, nagu võrgu planeerimine ENTSO-E praeguse kümneaastase võrgu arengukava (TYNDP) raames, aidata kõrvaldada vajakajäämisi, mis on kindlaks määratud võrgu seirearuandes; arvestades, et tunnistades põhivõrguettevõtjate vastutust nende stsenaariumide koostamisel, võib ACERi varajane kaasamine kavandamisprotsessi aidata tagada, et stsenaariumide koostamise suuniseid järgitakse kooskõlas TEN-E määrusega;

S. arvestades, et elektrivõrkude omavahelise ühendatuse arendamisega aidatakse kaasa ELi elektrituru edasisele integreerimisele, mis mitte ainult ei suurenda süsteemi paindlikkust ja vastupidavust, vaid võimaldab ka saavutada taastuvenergia tootmisel mastaabisäästu;

T. arvestades, et tööjõud energiasektoris peab vajamineva taastuvenergia, võrgu- ja energiatõhususe tehnoloogiate kasutuselevõtuks suurenema 50 %[14];

U. arvestades, et väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd) kujutavad endast ELi majanduse, ettevõtluse ja innovatsiooni selgroogu ning moodustavad 99 % ettevõtetest, pakkudes töökohti rohkem kui 85 miljonile ELi kodanikule ja luues üle 58 % ELi SKPst;

V. arvestades, et detsentraliseeritud elektritootmise ja tarbimiskaja suurendamine on oluline, et vähendada sõltuvust tsentraliseeritud tootmisest, mida võivad kergesti tabada füüsilised või küberohud või ohustada kliimaga seotud sündmused;

---

14 Komisjoni 5. märtsi 2025. aasta teatis oskuste liidu kohta (COM(2025)0090).

1. palub liikmesriikidel põhjalikult uurida, optimeerida, ajakohastada ja laiendada oma elektrivõrgu, sealhulgas põhi- ja jaotusvõrgu võimsust; peab elektrivõrke keskseks elemendiks 2050. aastaks konkurentsivõimelisele, kliimaneutraalsele majandusele üleminekul, kui need tagavad võime tulla toime ulatusliku muutliku taastuvenergia tehnoloogiaga ning elektrifitseerimise kõrgema taseme ja digitehnoloogia arengu tõttu muutuvate nõudluse allikatega; märgib, et liikmesriikidel on eesõigus määrata kindlaks oma energiaallikate jaotus;

2. palub komisjonil, liikmesriikidel, ACERil, ELi jaotusvõrguettevõtjate üksusel[15] ja Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustikul (ENTSO-E)[16] rakendada viivitamata ELi võrkude tegevuskava, taskukohase energia tegevuskava, elektrituru korralduse reformi ja taastuvenergia direktiivi meetmeid;

3. juhib tähelepanu sellele, et ELi energiaturu integreerimise lõpuleviimisega säästetakse aastas kuni 40 miljardit eurot ja piiriülese elektrikaubanduse 50 % kasv võib suurendada ELi aastast SKPd 0,1 %[17];

Elektrivõrkude tähtsus Euroopa energiasüsteemi ümberkujundamisel

4. väljendab heameelt seoses komisjoni teatisega võrkude kohta[18]; rõhutab elektritarbimise eeldatavat 60 % kasvu 2030. aastaks, suurenevat vajadust integreerida võrku suur osa muutuvast taastuvenergiast ning vajadust kohandada võrke detsentraliseerituma, digiteerituma ja paindlikuma elektrisüsteemiga, sealhulgas optimiseerida süsteemi toimimist ja kasutada täielikult kohalikke paindlikkusressursse, tarbimiskaja ja energiasalvestuslahendusi, et täiendada hulgiturge ja suurendada võrgu vastupidavust, mille tulemusena saavutatakse 23 GW suurune piiriülene lisavõimsus 2025. aastaks ja veel 64 GW 2030. aastaks;

---

15 ELi jaotusvõrguettevõtjate üksus on elektrituru määruse ((EL) 2019/943) kohaselt volitatud tehniline eksperdiasutus ja jaotusvõrguettevõtjate ühendus, mille ülesanne on edendada elektrituru toimimist ja hõlbustada energiasüsteemi ümberkujundamist.

16 Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik (ENTSO-E) on Euroopa põhivõrguettevõtjate koostööühendus.

17 Rahvusvaheline Valuutafond (IMF), „IMF Background Note on EU Energy Market Integration“ (IMFi taustdokument ELi energiaturu integreerimise kohta), 16. jaanuar 2025, mis on lisatud nõukogu 17. jaanuari 2025. aasta taustdokumendile ELi energiaturu integreerimise kohta: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5438-2025-INIT/en/pdf.

18 Komisjoni 28. novembri 2023. aasta teatis „Puuduv lüli, võrgud – ELi võrkude tegevuskava“ (COM(2023)0757).

märgib, et rohkem kui 40 % liidu jaotusvõrkudest on üle 40 aasta vanad ja vajavad ajakohastamist[19];

5. kordab, et 2030. aastaks peab liit investeerima ligikaudu 375–425 miljardit eurot jaotusvõrkudesse ja kokku 584 miljardit eurot elektri põhi- ja jaotusvõrkudesse[20], sealhulgas piiriülestesse võrkudevahelistesse ühendustesse ning jaotusvõrkude kohandamisse seoses energiasüsteemi ümberkujundamisega;

6. tunneb muret selle pärast, et 2023. aastal olid elektri põhivõrgu ülekoormuse haldamise kulud ELis 4,2 miljardit eurot[21] ja need kasvavad jätkuvalt ning et piirangud takistavad taastuvate energiaallikate osakaalu suurendamist; märgib, et see summa ei hõlma elektri jaotusvõrku; rõhutab, et 2023. aastal piirati mitmes liikmesriigis ebapiisava võrguvõimsuse tõttu taastuvenergia tootmist ligi 30 TWh ulatuses; märgib lisaks, et aastane negatiivsete elektrihindadega tundide arv on järsult kasvanud, tõustes 154 tunnilt 2018. aastal 1 031 tunnile 2024. aasta septembris[22], mis on suuresti tingitud võrgu ülekoormusest piiridel ning piisava salvestamise, paindlikkuse ja tarbimiskaja puudumisest elektriturul, et viia muutuv taastuvenergia pakkumine ajaliselt vastavusse elektrinõudlusega; rõhutab, et nende probleemide lahendamine võiks aidata ülepakkumist ära kasutada, maksimeerides seeläbi olemasoleva võrgutaristu kasutamist, kuid olemasolevad turu- ja õigusraamistikud ei paku sageli selle saavutamiseks piisavaid stiimuleid;

7. rõhutab, et suutmatus ajakohastada ja laiendada ELi elektrivõrku, kui samal ajal võetakse kasutusele suures mahus muutlikku taastuvenergiat, mis on vajalik meie eesmärkide saavutamiseks, on viinud ja viib ka edaspidi tootmise piiramiseni (juhised tootmist vähendada); on seisukohal, et taastuvenergia tootmise piiramine, mis on tingitud võrgu ülekoormusest ja võimsuse piiramisest, kujutab endast väga väärtusliku taastuvenergia ja raha lubamatut raiskamist; palub komisjonil tulevase Euroopa energiavõrkude paketi raames esitada ELi strateegia, et vähendada oluliselt taastuvelektri tootmise piiramist;

8. rõhutab arukate võrkude rolli ülekoormuse juhtimise parandamisel ja taastuvenergia jaotamise optimeerimisel; rõhutab nende panust võrgu paindlikkusse, integreerides digitaalsed vahendid, mis aitavad kaasa tarbimiskajale ja kollektiivsele oma tarbeks toodetud energia

---

19 Samas.

20 Samas.

21 ACERi 2024. aasta turuseire aruanne „Transmission capacities for cross-zonal trade of electricity and congestion management in the EU“ (Ülekandevõimsus elektrienergiaga piirkonnaülesel kauplemisel ja ülekoormuse juhtimine ELis), 3. juuli 2024.

22 ACERi 2024. aasta turuseire aruanne „Key developments in EU electricity wholesale markets“ (ELi elektri hulgimüügiturgude peamised arengusuunad), 20. märts 2024.

tarbimisele; rõhutab, et parema võrguhaldusega suurendatakse energiaalast vastupanuvõimet, vähendatakse võimsuse piiramist ja tagatakse pakkumine tippnõudluse ajal;

9. rõhutab, et elektrivõrgutaristu on ELi strateegilise autonoomia ning kliima- ja energiaeesmärkide saavutamisel prioriteet; võtab teadmiseks puhta tööstuse arengu programmis sätestatud elektrifitseerimise kohustuse, mille peamine tulemusnäitaja on majanduse kui terviku 32 % elektrifitseerimise määr 2030. aastaks ning mis nõuaks elektrivõrkude märkimisväärset ja pidevat kasutuselevõtmist ja ajakohastamist; peab kahetsusväärseks, et viivitused võrkudega ühendamise taotlustele vastamisel aeglustavad elektrifitseerimist isegi liikmesriikides, kus taastuvenergia tootmine kasvab kiiresti;

10. rõhutab eelkõige energiakogukondade olulist rolli, mida nad võivad etendada kohaliku majanduse toetamisel; peab kahetsusväärseks, et energiakogukonnad ja väiksemad ettevõtjad seisavad regulatiivsete takistuste ja ressursside piiratuse tõttu silmitsi ebaproportsionaalsete takistustega oma juurdepääsul võrgule ja võrgu rahastamisele; kutsub seetõttu sellega seoses mahajäänud liikmesriike üles täielikult rakendama puhta energia paketti, paketti „Eesmärk 55“ ja taastuvenergia direktiivi sätteid, andes kodanikele, omavalitsustele, VKEdele ja ettevõtjatele võimaluse elektriturul aktiivselt osaleda, eelkõige arendades taastuvenergiakogukondade tugiraamistikke ja edendades energiajagamissüsteeme; nõuab, et ELi ja riikliku tasandi võrgupõhise rahastamise puhul võetaks arvesse energiakogukondade edendatavate projektide erivajadusi;

Regulatiivne olukord ja probleemid

11. on veendunud, et regulatiivne stabiilsus on peamine tingimus erainvesteeringute kaasamiseks elektrivõrku ja, kui võimalik, ka ELi majanduse taskukohase elektrifitseerimise võimaldamiseks, ning kordab vajadust rakendada enne võimalike uute läbivaatamiste hindamist juba vastu võetud õigusakte;

12. rõhutab, et sektoriülene võrgu integreeritud kavandamine kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja ELi tasandil suurendab süsteemi tõhusust ja vähendab kulusid; kutsub seetõttu komisjoni ja liikmesriike üles tegutsema integreeritud kavandamise nimel ja tagama, et elektrivõrgu arengukavad oleksid kõigil pingetasemetel kooskõlas 2021.–2030. aasta riiklike energia- ja kliimakavadega; märgib, et tugevdatud juhtimisraamistik aitaks tagada võrgu arengukavade ning riiklike ja ELi tasandi poliitiliste eesmärkide kooskõlastamise; tunnistab, et kuigi liikmesriigid peavad andma riiklike energia- ja kliimakavade kaudu aru oma panusest ELi eesmärkide saavutamisse, ei ole praegu põhivõrguettevõtjatel samaväärset kohustust esitada ELi tasandil süstemaatiliselt aruandeid;

13. rõhutab, et TEN-E määrus ning ühishuviprojektid ja vastastikust huvi pakkuvad projektid on liidu piiriülese energiataristu arendamisel võimsad vahendid; peab kahetsusväärseks, et Euroopa elektritaristu praeguses kümneaastases võrgu arengukavas on puudusi, mille tagajärjel on investeerimishuvid väiksemad kui piiriülesed vajadused[23], ning võrgu planeerimisel ei kasutata täielikult piiriülest ega valdkonnaülest säästu[24]; peab kahetsusväärseks ka viivitusi ühishuviprojektide lõpuleviimisel; nõuab tungivalt, et komisjon tagaks valdkonnaülese kooskõlastatuma planeerimise, et tagada sellega seotud kokkuhoid ja kasu kogu ELis; rõhutab, et sellise kooskõlastatud planeerimise abil saaks paremini teavet taristu kulude jagamiseks liikmesriikide vahel; märgib, et kuigi TEN-E määrus võimaldab piiriülese mõjuga arukate elektrivõrkude projektidel saada ühishuviprojekti staatuse, isegi kui sellised projektid ei ulatu üle füüsilise riigipiiri, oli 2023. aastal ühishuviprojektide loetelus vaid viis sellist projekti; on seetõttu kindlalt veendunud, et ühishuviprojektide protsessi tuleb tõhustada, lihtsustada ja ühtlustada, et muuta see selgemaks ja läbipaistvamaks; kutsub liikmesriike üles viima ühishuviprojektid täielikult lõpule; palub komisjonil esitada viivitamata ettepaneku TEN-E määruse sihipäraseks läbivaatamiseks, et 1) võtta kasutusele töökindel planeerimisprotsess, milles on ühendatud võrguettevõtjate kohustused ja ACERi suurem roll, volitades ACERit taotlema stsenaariumide ja kümneaastase võrgu arengukava muutmist; 2) tagada stsenaariumide koostamine kooskõlas süsinikuheite vähendamise tegevuskavaga ja võimaldada lihtsamat juurdepääsu arukate elektrivõrkude projektidele ning 3) võtta kasutusele lihtsustatud taotlemismenetlus väikeste ja keskmise suurusega jaotusvõrguettevõtjate jaoks;

14. rõhutab, et võrgu planeerimine on pikaajaline protsess, mis on tihedalt seotud investeeringute stabiilsusega; teeb seepärast ettepaneku pikendada võrgu arengukavade tähtaega 20 aastani; rõhutab, et ELi konkurentsivõime tegevuskava nõuab kiiremas korras võrkudesse investeerimist ja sellega ei tohiks viivitada;

15. märgib lisaks, et ELil on jätkuvalt tugevad elektriühendused naaberriikidega, ja on seetõttu seisukohal, et komisjon peaks tõhustama sellist koostööd naaberriikidega, algatades ELi mittekuuluvate riikidega ühishuviprojekte, nagu on sätestatud TEN-E määruses;

16. rõhutab, et Euroopa ühendamise rahastu energiakomponent (CEF-E) on osutunud oluliseks vahendiks piiriülese energiataristu

---

23 ACERi 2024. aasta seirearuanne „Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“ (Elektritaristu arendamine konkuretsivõimelise ja kestliku energiasüsteemi toetuseks), 16. detsember 2024, lk 17.

24 Samas.

kaasrahastamisel, ja nõuab kindlalt selle jätkamist; väljendab heameelt avamere elektrivõrgu projektide lisamise üle komisjoni viimasesse toetuseraldusse Euroopa ühendamise rahastu energiakomponendi raames;

17. on seisukohal, et üksikasjalike, usaldusväärsete ja võrreldavate andmete puudumine riiklike ja ELi võrkude planeerimise kohta takistab võrkude tõhusamaks muutmist; kutsub seetõttu liikmesriike üles täielikult rakendama elektridirektiivi[25] asjakohast sätet, eelkõige artiklit 32, ning julgustama väiksemaid jaotusvõrguettevõtjaid kohaldama nimetatud sätet;

18. väljendab heameelt seoses ELi jaotusvõrguettevõtjate üksuse aruandega jaotusvõrkude arengukavade puhul järgitavate heade tavade kohta[26], milles kutsutakse liikmesriike üles lisama oma jaotuskavadesse kulude-tulude analüüsi, et hinnata investeerimisvõimalusi; nõuab tungivalt, et komisjon töötaks selle aruande põhjal koostöös ELi jaotusvõrguettevõtjate üksusega välja suunised, et ühtlustada ja suurendada jaotusvõrkude riikliku arengukava läbipaistvust, avaldada Euroopa ülevaade jaotusvõrkude arengukavadest ning nõuda, et kõik põhi- ja jaotusvõrguettevõtjad esitaksid energeetikasektorit reguleerivatele asutustele vajalikud andmed oma praegust ja tulevast võrgu läbilaskevõimet käsitleva teabe ja võrgu planeerimise kohta, et võimaldada energeetikasektorit reguleerivatel asutustel võrgu planeerimist nõuetekohaselt kontrollida; kutsub liikmesriike üles rakendama direktiivi (EL) 2024/1711 artikli 31 lõiget 3, milles nõutakse, et võrguettevõtjad avaldaksid teabe oma tegevuspiirkonnas olemasoleva võimsuse kohta, et tagada läbipaistvus ja võimaldada sidusrühmadel teha teadlikke investeerimisotsuseid; kutsub komisjoni üles töötama välja tsentraliseeritud veebihoidla kõigi edastuskavade ja jaotusvõrkude arengukavade jaoks;

19. rõhutab märkimisväärset ohtu, mida kujutab endast taastuvenergiasse tehtavate investeeringute elujõulisuse piiramine, eriti arvestades, et paljud liikmesriigid ei suuda turuosalistele mahtude piiramist kompenseerida, hoolimata määruse (EL) 2019/943 artiklites 12 ja 13 sätestatud nõuetest; peab kahetsusväärseks läbipaistvuse, kättesaadavuse ja andmete üksikasjalikkuse puudumist taastuvenergia piiratud mahtude ja ülekoormuse juhtimise kulude kohta;

---

25 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (ELT L 158, 14.6.2019, lk 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj).

26 Jaotusvõrguettevõtjate üksus, „DSO Entity’s identified good practices on Distribution Network Development Plans“ (Jaotusvõrguettevõtjate üksuse poolt kindlaks määratud head tavad jaotusvõrkude arengukavade puhul), 1. juuli 2024.

20. rõhutab, kui oluline on kehtestada selged näitajad, et hinnata, kas EL püsib 2050. aasta eesmärkide täitmiseks vajaliku võrkude laiendamise ja tugevdamisega graafikus; märgib, et sellised näitajad võivad hõlmata taastuvenergia piiramise vähendamist, võrgu arendamise kulude vähendamist võrreldes tarnitud võimsuse kogusega, olemasoleva taristu tõhusa kasutamise suurendamist, kadude vähendamist ja väiksemat toorainemahukust;

21. võtab teadmiseks ENTSO-E ja ELi jaotusvõrguettevõtjate üksuse tehtud töö seoses võrguettevõtjatele kättesaadava võrgu vastuvõtuvõimsuse ühtlustatud määratlustega ja kogu liitu hõlmava ülevaate koostamisega selle kohta; on veendunud, et riikide reguleerivad asutused võiksid saada kasu selgetest õigusnormidest selle kohta, kuidas liikmesriigid saavad võrguühendusi prioriseerida, et loobuda põhimõttest „kes ees, see mees“; palub seetõttu komisjonil muuta direktiivi (EL) 2019/944 (elektrienergia siseturu kohta) artiklit 6 osana rakendamise läbivaatamisest, mille komisjon peab lõpule viima 31. detsembriks 2025, ning sellest tulenevalt kehtestada läbipaistvad võrguühenduse prioriteetsuse kriteeriumid, mida liikmesriigid saavad valida ja täpsemalt määratleda 1) tootmisühenduste puhul – näiteks projekti kvaliteet ja küpsus, kohustuste tase, panus süsinikuheite vähendamisse, sotsiaalne väärtus, ning 2) tarbijaühenduste puhul – näiteks projekti kvaliteet ja küpsus, kohustuste tase, panus süsinikuheite vähendamisse, avalik huvi või strateegiline ja/või sotsiaalne väärtus ning võrgu optimeerimine; kutsub riikide reguleerivaid asutusi ja liikmesriike üles kehtestama selged prioriseerimiseeskirjad vastavalt oma kohalikele ja riiklikele eripäradele, et võimaldada loobuda lähenemisviisist „kes ees, see mees“, piirates liitumistaotlusi, mis ei ole tagatud kindla projektiga, mis on spekulatiivsed või mille puhul arendaja ei suuda näidata piisavat pühendumust projekti elluviimisele;

22. rõhutab, et paremad piiriülesed võrkudevahelised ühendused pakuvad süsteemi tasandil märkimisväärset kulude kokkuhoiu potentsiaali, kusjuures hinnanguliselt vähenevad tootmiskulud kuni 2040. aastani 9 miljardit eurot aastas, samas kui piiriülesesse taristusse ja salvestusmahtu on vaja investeerida 6 miljardit eurot aastas;

23. peab kahetsusväärseks, et mõned liikmesriigid ei saavutanud 2020. aastaks 10 % elektrivõrkude omavahelise ühendatuse eesmärki, ning nõuab tungivalt, et nad püüaksid saavutada praeguse 15 % omavahelise ühendatuse eesmärgi 2030. aastaks, nagu on sätestatud määruses (EL) 2018/1999, kuna ühendamisvõimsus on ELi elektrienergia siseturu toimimiseks ülioluline, tuues kaasa märkimisväärse kulude kokkuhoiu süsteemi tasandil ja tootmiskulude

vähenemise 9 miljardi euro võrra aastas kuni 2040. aastani[27]; peab kahetsusväärseks, et 2030. aastaks vajaliku 32 GW piiriülese võimsuse küsimust ei ole ikka veel lahendatud[28]; taunib viivitusi ja ebakindlust mitmete omavahelise ühendatuse projektide puhul; kutsub seetõttu komisjoni üles esitama hiljemalt 2026. aasta juuniks vajaduste hindamisel põhineva siduva ühendatuse eesmärgi 2036. aastaks; rõhutab vajadust teha koostööd ka muude kui vastuvõtvate liikmesriikidega ning kaasata EL ja selle naaberriigid läbirääkimistesse, et tagada projektide lõpuleviimine;

24. rõhutab vajadust kiirendada elektritaristu loamenetlusi; rõhutab, et võrgu laiendamine ei tohiks edasi lükkuda pikkade loamenetluste või ülemääraste aruandlusnõuete tõttu; väljendab seetõttu heameelt edusammude üle, mida on tehtud seoses sätetega, mis võeti vastu taastuvenergia direktiivi viimase läbivaatamise käigus, eelkõige artikliga 16f, ning erakorralise määrusega[29], millega võimaldatakse võrgu- ja taastuvenergiaprojektide loamenetluste kiirendamist, ühtlustamist ja lihtsustamist, eelkõige seoses võrguprojektide avaliku huvi põhimõttega; märgib siiski, et hoolimata ELi tasandil kehtestatud ambitsioonikatest raamistikest ei ole mõnes liikmesriigis projektide lubade andmise tähtajad oluliselt paranenud; nõuab seetõttu tungivalt, et liikmesriigid rakendaksid neid meetmeid viivitamata, ning kutsub komisjoni üles tähelepanelikult jälgima taastuvenergia direktiivi rakendamist ja korrapäraselt hindama, kas lubade andmise läbivaadatud sätted on ELi eesmärkide saavutamiseks piisavad; kutsub lisaks komisjoni üles esitama liikmesriikidele suunised, et lisada oma riiklikesse planeerimissüsteemidesse vaikimisi heakskiitmise põhimõte, nagu on kirjeldatud taastuvenergia direktiivi artiklis 16a; rõhutab, et haldussuutlikkuse suurendamine, sealhulgas planeerimis- ja lube väljastavate asutuste piisava personali abil, kiirendab loamenetlusi;

25. julgustab liikmesriike koostama kavasid, et määrata võrguprojektide jaoks kindlaks sihtotstarbelised taristualad, nagu on sätestatud taastuvenergia direktiivi artiklis 15e; rõhutab, et sellised kavad on hädavajalikud, et võtta arvesse kohalikke eripärasid ja tagada kaitsealade austamine; rõhutab, et need kavad tuleks tihedalt kooskõlastada taastuvenergia eelisarendusalade määramisega, et

---

27 ACERi 2024. aasta seirearuanne „Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“ (Elektritaristu arendamine konkurentsivõimelise ja kestliku energiasüsteemi toetuseks), 16. detsember 2024.

28 Komisjoni 28. novembri 2023. aasta teatis „Puuduv lüli, võrgud – ELi võrkude tegevuskava“ (COM(2023)0757).

29 Nõukogu 22. detsembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2577, millega kehtestatakse raamistik taastuvenergia kasutuselevõtu kiirendamiseks (ELT L 335, 29.12.2022, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2577/oj).

tagada ühtlustatud, tõhus ja integreeritud lähenemisviis energiataristu arendamisele;

26. märgib, et väga sageli tuleb dokumendid esitada paberkandjal; kutsub liikmesriike üles suurendama loamenetluste kiirendamiseks nende protsesside digiteerimist; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles vaatama läbi kõik lubade andmisega seotud ELi õigusaktid, näiteks keskkonnamõju hindamise direktiivi[30], et kehtestada kohustuslikud digitaalse taotlemise, esitamise ja menetlemise nõuded;

27. rõhutab üldsuse heakskiidu ja kaasamise olulisust uute võrguprojektide väljatöötamisel ning kutsub komisjoni üles koostama sellega seoses liikmesriikide vahel jagatava parimate tavade kogumi; rõhutab, et seoses võrguprojektide ja tugevdamisega on oluline toimiv teabevahetus kodanike ja kogukondadega; märgib, et kohaliku tasandi toetus võib aidata kiirendada elutähtsa taristu rajamist ning täita seega liikmesriikide ja ELi tasandi eesmärke; nõuab tungivalt ELi elektrisektori kaasamispakti kiiret rakendamist ja riikide allakirjutanud osalistega (põhivõrguettevõtjad, jaotusvõrguettevõtjad, riikide reguleerivad asutused) koordineerimist, et tagada üldsuse varajane, sisuline ja korrapärane osalemine võrguprojektides;

28. nõuab lubade andmist käsitleva TAIEXi[31] töörühma kokkukutsumist tulevase Euroopa energiavõrkude paketi raames, et toetada liikmesriike halduslike kitsaskohtade kõrvaldamisel, regulatiivse suutlikkuse suurendamisel ja projektide heakskiitmise kiirendamisel parimate tavade jagamise ja piiriülese koordineerimise kaudu;

29. väljendab heameelt taskukohase energia tegevuskavas välja kuulutatud algatuste üle; soovitab komisjonil laiendada kolmepoolset lepingut Euroopa tööstusele taskukohase energia tagamiseks, nii et see hõlmaks ka väiksemaid energiatootjaid, sealhulgas energiakogukondi, väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid ning muid ettevõtjaid, suurendades paindlikkust ja tarbimiskaja, ning siduda selle koostööstruktuuri tulemused võrkude kavandamise protsessidega liikmesriikide ja ELi tasandil, et optimeerida algusest peale planeerimist, investeeringuid ja võrgu kasutamist;

30. rõhutab vajadust parandada riigihangete raamistikku, et lahendada võrguettevõtjate tarneahelatega seotud probleeme; väljendab seetõttu heameelt komisjoni teatise üle puhta tööstuse kokkuleppe

---

30 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT L 26, 28.1.2012, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/92/oj).

31 TAIEX on komisjoni tehnilise abi ja teabevahetuse vahend. Selle kaudu toetatakse haldusasutusi ELi õigusaktide ülevõtmisel, rakendamisel ja täitmise tagamisel ning hõlbustatakse ELi parimate tavade jagamist.

kohta ja komisjoni teate üle riigihangete direktiivi[32] eelseisva läbivaatamise kohta; rõhutab riigihangete potentsiaali tugeva Euroopa elektrivõrgu seadmete, tarkvara ja teenuste tootmise tarneahela jätkuva arendamise vahendina; julgustab komisjoni edendama võrguettevõtjate hankemenetluste kaudu toimekindlust, kestlikkust ja turvalisust; toetab riigihankeid käsitlevate ELi määruste suuremat sidusust; kutsub komisjoni üles kohandama ELi hankenorme, et ühtlustada ja lihtsustada funktsionaalseid hanketingimusi, et suurendada võrgukomponentide tootmisvõimsust;

31. on arvamusel, et piisav standardimine ja ühised tehnilised spetsifikatsioonid on vajalikud mastaabisäästu saavutamiseks ja tehnoloogia arengu kiirendamiseks; on lisaks seisukohal, et oluline on tagada õige standardimise määr, et mitte vähendada tootjate innovatsioonisuutlikkust;

32. kordab vajadust kaaluda seadmete tootjate ja ettevõtjate vahel uusi ärimudeleid, näiteks pikaajalisi raamlepinguid, mis soodustavad üleminekut ühekordsetelt võrguprojektidelt alalistele ja struktureeritud võrguprogrammidele, millega saavutatakse võrgutehnoloogia tootjate jaoks prognoositavam planeerimine; nõuab võrguseadmete ja -teenuste hankemenetluste lihtsustamist;

33. rõhutab, et riigihankedirektiivide eelseisev läbivaatamine võimaldab lisada kestlikkuse, vastupanuvõime ja Euroopa eelistamise kriteeriumid kooskõlas määruse (EL) 2024/1735[33] artikliga 25 strateegiliste sektorite ELi avalike hangete protsessidesse; nõuab, et võrke ja nendega seotud tehnoloogiaid tunnustataks sõnaselgelt strateegiliste sektoritena, et tagada läbivaadatud raamistikus nende rahastamiskõlblikkus; rõhutab, et Euroopa eelistamise tugevdamine riigihankeprotsessides on oluline, et vähendada ELi sõltuvust ELi-välistest tarnijatest, suurendada tarneahela kindlust ja edendada vastupidavat ELi tööstusbaasi, mis suudab toetada energiasüsteemi ümberkujundamist; väljendab heameelt selle üle, et Euroopa Investeerimispank (EIP) võttis kasutusele võrgukomponentide tootmise paketi, et toetada Euroopa tarneahelat võrgukomponentide tootjatele ette nähtud edasigarantiidega vähemalt 1,5 miljardi euro ulatuses; nõuab teiste sarnaste rahastamisvahendite väljatöötamist, et tagada pikaajaline investeerimiskindlus ja kiirendada Euroopa tootmisvõimsuse suurendamist;

---

32 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

33 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta määrus (EL) 2024/1735, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa nullnetotehnoloogia toodete tootmise ökosüsteemi tugevdamiseks ja muudetakse määrust (EL) 2018/1724 (ELT L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj).

Rahastamine

34. märgib, et viimase viie aasta jooksul on ülemaailmsed investeeringud elektrienergia tootmisvõimsusesse suurenenud peaaegu 40 %, samas kui investeeringud võrgutaristusse on jäänud maha; märgib, et hinnangud investeeringute kohta, mida ELil tuleb aastatel 2025–2050 oma võrku teha, ulatuvad 1 950 miljardist eurost kuni 2 600 miljardi euroni[34];

35. märgib murega, et Euroopa ühendamise rahastu energiavaldkonnale eraldatud eelarve ei ole olnud piisav kõigi kategooriate ühishuviprojektide ja vastastikust huvi pakkuvate projektide kiirendamiseks; märgib, et kuna valdkonna 2021.–2027. aasta eelarve on 5,84 miljardit eurot, on selle suutlikkus piiratud ja sellel võib olla raskusi investeerimisvajadustega sammu pidamisel; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles suurendama järgmise mitmeaastase finantsraamistiku ettepanekus märkimisväärselt Euroopa ühendamise rahastu energiavaldkonna rahastamispaketti ja selle elektritaristule ettenähtud vahendite osa eraldi piisava ressursina ning tagama, et nii jaotus- kui ka ülekandetasandi projektid, millel on ELi lisaväärtus, on rahastamiskõlblikud Euroopa ühendamise rahastu energiavaldkonna eelarvest vahendite saamiseks; julgustab komisjoni täiendavalt uurima Euroopa ühendamise rahastu energiavaldkonna ning liidu taastuvenergia rahastamismehhanismi vahelise kaasrahastamise võimalusi;

36. märgib, et ELi rahalisi vahendeid eraldatakse peamiselt ülekandevõrkudele, kuid jaotusvõrkudele eraldatakse neid suhteliselt vähe, hoolimata nende olulisusest ELi energiasüsteemi ümberkujundamisel, mida näitab asjaolu, et aastatel 2014–2020 rahastati Euroopa ühendamise rahastu energiavaldkonna projekte ligikaudu 5,3 miljardi euro ulatuses, sellest ligikaudu 1,7 miljardi euro ulatuses ülekandevõrke ja 237 miljoni euro ulatuses arukaid jaotusvõrke; märgib, et viimases ühishuviprojektide nimekirjas oli ainult viis elektri tarkvõrgu projekti;

37. peab äärmiselt kahetsusväärseks, et kuigi sellised piirkondlikud fondid nagu Ühtekuuluvusfond, Euroopa Regionaalarengu Fond ning taaste- ja vastupidavusrahastu näevad põhimõtteliselt ette investeeringuid võrkudesse, ei kasutata neid tegelikkuses võrguprojektide puhul piisavalt; peab samuti kahetsusväärseks, et hindamiskriteeriumid, mida kohaldatakse ELi innovatsioonifondi projektikonkursside raames esitatud projektide hindamisel, takistavad võrgutehnoloogiate tutvustamistegevuse ja tootmise rahastamist; palub komisjonil ja liikmesriikidel tagada, et

---

[34] ACERi 2024. aasta seirearuanne „Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“ (Elektritaristu arendamine konkurentsivõimelise ja kestliku energiasüsteemi toetuseks), 16. detsember 2024, lk 30.

proportsionaalset osa nendest rahalistest vahenditest kasutatakse ka võrguinvesteeringuteks;

38. kutsub liikmesriike üles lihtsustama võrguettevõtjate juurdepääsu liikmesriikide hallatavatele ELi vahenditele, näiteks looma ühtsed kontaktpunktid liikmesriikides, kus suur osa jaotusvõrguettevõtjatest on väikesed või keskmise suurusega;

39. kutsub komisjoni üles esitama ettepaneku sihtotstarbelise rahastamisvahendi kohta, näiteks sellise kohta, mis põhineb turupõhisest heite vähendamise kavast saadaval tulul, et võimaldada liikmesriikidel toetada detsentraliseeritud ja uuenduslikke võrguprojekte, millel on selge ELi lisaväärtus, sealhulgas väiksemaid projekte, tagades selle mõjusa kasutamise liikmesriikide poolt nendel eesmärkidel;

40. rõhutab vajadust õigusraamistike järele, et meelitada peale avaliku sektori rahastamismehhanismide ligi erainvesteeringuid ja tagada kulupõhised tasud;

41. on veendunud, et ennetavad ja tulevikku suunatud investeeringud aitavad lahendada võrgu kitsaskohti ja vältida piiramist; juhib tähelepanu sellele, et elektrituru korralduse määruses on sätestatud ennetavate investeeringutega seotud õiguslikud elemendid, kuid puudub ühtne määratlus ja rakendamine kogu liidus; palub liikmesriikidel rakendada kiiresti eespool nimetatud elektrituru korralduse määruse sätted ja kõrvaldada riigisisesed õiguslikud takistused, riigi reguleerivatel asutustel kõrvaldada tõkked seoses regulatiivsete stiimulite ja takistavate teguritega ning komisjonil anda viivitamata suuniseid ennetavate investeeringute heakskiitmise kohta, nagu ta on teavitanud oma võrkude tegevuskavas[35]; usub, et sellega seoses võiks edasine ühtlustamine olla kasulik; nõuab üksikasjalikku kulude-tulude analüüsi ja stsenaariumipõhist planeerimist, et hinnata kasutamise tõenäosust tulevikus, ning soovitab kõrgema riskitasemega projektide puhul kasutada kaheetapilist heakskiitmisprotsessi, kiites kõigepealt heaks väiksema eelarve uuringute või kavandamise jaoks ning seejärel kulukamad meetmed, et vähendada varade kasutuskõlbmatuks muutumise ohtu;

42. tunnistab, et kapitaliturgude võrguinvesteeringuid saab stimuleerida turust lähtuvate tingimuste, näiteks sobivate tulumäärade ja tugeva reguleeriva raamistikuga; rõhutab, et EL ja liikmesriigid peaksid ergutama erasektori investeeringuid, pakkudes riskimaandamisvahendeid või liikmesriikide tagatisi; kutsub komisjoni ja Euroopa Investeerimispanka üles veelgi tugevdama rahastamis- ja riskide vähendamise algatusi ja vahendeid, näiteks edasigarantiisid, et toetada elektrivõrgu täiendavat laiendamist ja

---

35 Komisjoni 28. novembri 2023. aasta teatis „Puuduv lüli, võrgud – ELi võrkude tegevuskava“ (COM(2023)0757).

ajakohastamist võrguettevõtjatele taskukohaste hindadega; rõhutab, kui oluline on tagada, et ELi elektrivõrgu elutähtsust silmas pidades rahastatakse seda avaliku ja erasektori kapitalist, mis tuleb ainult ELi osalejatelt või eelnevalt kontrollitud ELi-välistelt investoritelt, kes on ka seega selle omanikud;

43. rõhutab, et kuigi investeerimisotsuste tegemisel tuleks juhinduda tõhususest, sealhulgas energia- ja kulutõhususest, ei tohiks investeeringud keskenduda üksnes kapitalikuludele ning et kaaluda tuleks ka investeeringuid, millega optimeeritakse, uuendatakse ja ajakohastatakse olemasolevat taristut; väljendab seetõttu heameelt elektrituru korralduse määruse artikli 18 üle, milles nõutakse, et tariifide arvestamise metoodikates võetaks võrdsel määral arvesse kapitali- ja tegevuskulusid ning ettevõtjatele makstakse tasu, et suurendada tõhusust oma võrkude käitamisel ja arendamisel, sealhulgas energiatõhususe, paindlikkuse ja digiteerimise kaudu; palub komisjonil ja liikmesriikidel selle sätteid põhjalikult rakendada ning keskenduda sellele, et tagada õiglane ja õigeaegne hüvitamine süsteemihalduritele nende kantud kulude eest;

44. märgib, et ELi majanduse elektrifitseerimine, kui see on tehniliselt ja majanduslikult teostatav, aitaks alandada võrgutasusid kulude jagamise kaudu suurema hulga kasutajate vahel; rõhutab seetõttu, kui oluline on tagada, et tulevase võrgu arendamine oleks täielikult kooskõlas nõudlusprognoosidega vastavalt elektrifitseerimise määra tõusule; on mures, et ekspertide prognoosi kohaselt tõusevad võrgutasud 2050. aastaks umbes 50–100 %[36]; rõhutab seetõttu vajadust selliste vahendite ja stiimulite järele, mis toetavad võrguettevõtjaid olemasoleva võrguvõimsuse mõjusal haldamisel, sealhulgas paindlikkusteenuste hankimise kaudu, et vähendada otsest võrguinvesteeringute vajadust; rõhutab, et paindlikud ühenduslepingud, paindlikud võrgutasud ja kohalikud paindlikkusturud aitavad võrku tõhusamaks muuta; kutsub riikide reguleerivaid asutusi üles edendama neid paindlikke tasusid, mis võimaldavad tarbijatel kergesti reageerida hinnasignaalidele, kaitstes samal ajal vähekaitstud leibkondi ja ettevõtjaid väga kõrgete hindade eest; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tegelema aktiivselt võrgu- ja liitumistasude ning regulatiivsete kitsaskohtadega, et hõlbustada piiriüleseid ja avamere hübriidvõrkudesse tehtavaid investeeringuid;

45. kutsub liikmesriike üles rakendama asjakohast ELi õigusraamistikku, et saavutada nõudlusepoolne paindlikkus, kiirendades nutiarvestite kasutuselevõttu, võimaldades juurdepääsu kõikide mõõteseadmete andmetele ja tagades tõhusad hinnasignaalid, et tööstustarbijad ja

---

36 ACERi 2024. aasta seirearuanne „Electricity Infrastructure development to support a competitive and sustainable energy system“ (Elektritaristu arendamine konkurentsivõimelise ja kestliku energiasüsteemi toetuseks), *op. cit*.

kodumajapidamised saaksid optimeerida tarbimist ja vähendada elektriarveid ning samal ajal aidata vähendada tegevuskulusid ja vajadust täiendavate võrguinvesteeringute järele;

46. rõhutab, et nagu on märgitud taskukohase energia tegevuskavas, peab võrgutasude ja teatavate muude tasude alandamisega, mis võib alandada kõrgeid elektrihindu, kaasnema kava võrguinvesteeringuteks vajalike vahendite saamiseks muudest allikatest, et vältida tulevikus alainvesteerimist võrkudesse;

47. rõhutab, kui oluline on minimeerida tarbijate arvete suurendamist lisakuludega, mis tulenevad võrgu ajakohastamiseks ja laiendamiseks vajalikest investeeringutest, et saavutada ELi kliima- ja konkurentsivõime eesmärgid; palub komisjonil teha koostööd liikmesriikidega, et töötada välja kooskõlastatud parimate tavade kogum investeeringute ja õiglaste võrgutasude osakaalude kohta, pöörates suurt tähelepanu läbipaistvuse suurendamisele ja energiaga mitteseotud tasude kõrvaldamisele võrgutasudest;

48. juhib tähelepanu sellele, et põhivõrgutaristu ja piirkonnaülese võimsuse kättesaadavus on integreeritud turu ja madala piirkuluga taastuvenergia vahetamise jaoks väga olulised, tagades samal ajal süsteemi turvalisuse; märgib, et elektrituru korralduse määruses on seatud eesmärgiks, et vähemalt 70 % võimsusest on 2025. aastaks piirkonnaüleseks kauplemiseks kättesaadav, kuid liikmesriigid on selle saavutamisest kaugel; nõuab seetõttu tungivalt, et liikmesriigid ja nende põhivõrguettevõtjad pingutaksid rohkem, et maksimeerida piirkonnaülese kauplemise võimalusi ning tagada seeläbi tõhus elektrienergia siseturg, asjakohased investeerimisotsused ja taastuvenergia integreerimine; peab kahetsusväärseks, et selle eesmärgi saavutamine on sageli tekitanud koormuste ümberjaotamisega seotud kulusid; märgib, et olemasolevad kulude jagamise mehhanismid, nagu kulude piiriülene jaotamine, põhivõrguettevõtjate vaheline hüvitis ja koormuse ümberjaotamise kulude jagamine, on piiratud ja raskesti rakendatavad ega soodusta piiriüleseid investeeringuid, näiteks avamerevõrke; kutsub komisjoni üles neid mehhanisme terviklikult läbi vaatama ja parandama, tagamaks, et need kajastavad taristust saadavat ühist kasu ja käsitlevad nii riigisiseste kui ka piiriüleste elektrivoogude mitmekesisust ning hõlmavad õiglast ja tasakaalustatud kulude ja tulude jagamise mehhanismi piiriüleste taristuprojektide jaoks, tuginedes objektiivsetele kriteeriumidele;

49. võtab teadmiseks Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku 2025. aasta aprilli aruande võimalike alternatiivsete pakkumispiirkondade struktuuri kohta, mis põhineb põhivõrguettevõtjate asukohapõhistel piirhinna simulatsioonidel;

Võrku tugevdavad tehnoloogiad, digipööre, uuenduslikud lahendused ja vastupanuvõime

50. rõhutab, et võrku tugevdav tehnoloogia, digilahendused, kõrvalteenused ja andmehaldustehnoloogia, samuti arukad energiaseadmed, kus sageli rakendatakse tehisintellekti, võivad märkimisväärselt suurendada olemasoleva võrguvõimsuse tõhusust ja maksimeerida olemasolevate varade kasutamist, vähendades vajadust uue taristu järele, näiteks andes reaalajas teavet energiavoogude kohta; rõhutab seetõttu, et sellist tehnoloogiat ja uuenduslikke lahendusi tuleb uurida; nõuab tungivalt, et riigi reguleerivad asutused motiveeriksid põhi- ja jaotusvõrguettevõtjaid rohkem sellisele tehnoloogiale tuginema, kaaludes selle kasutamise kulu ja kasu võrreldes võrgu laiendamisega ning kasutades pigem kasul kui kuludel põhinevaid tasustamiskavasid, ning võrdleksid võrguettevõtjaid sellise tehnoloogia kasutuselevõtu alusel; kutsub komisjoni üles ELi rahastamist taotlevate projektide hindamisel sellist uuenduslikku tehnoloogiat veelgi enam edendama;

51. väljendab heameelt Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustiku ja ELi jaotusvõrguettevõtjate üksuse põhi- ja jaotusvõrguettevõtjate teabekogu Technopedia[37] väljatöötamisel seni tehtud töö üle ning kutsub komisjoni üles andma volitusi Technopedia kaks korda aastas toimuvaks ajakohastamiseks, et täpselt kajastada hõlmatud tehnoloogia valmidusastet;

52. nõuab tungivalt, et komisjon ja liikmesriigid veelgi paremini võimaldaksid ja suurendaksid Euroopa elektrisüsteemi digitaliseerimist, võimaldades optimeerida selle energiasüsteemi toimimist ja vähendades survet tarneahelale; rõhutab, et andmete jagamine ja andmete koostalitlusvõime on võrgu kavandamiseks ja optimeerimiseks hädavajalik; julgustab liikmesriike, reguleerivaid asutusi, ELi jaotusvõrguettevõtjate üksust ja ACERit jätkama ja kiirendama tööd tarkvõrkude tulemuslikkust mõõtvatel näitajatel põhineva seiresüsteemiga (tarkvõrgu näitajad), nagu on sätestatud elektridirektiivis;

53. rõhutab tungivat vajadust suurendada elutähtsa elektritaristu, sealhulgas sabotaažiohus olevate võrkudevaheliste ühenduste ja merealuste kaablite turvalisust ja vastupanuvõimet ning suurendada taristu vastupanuvõimet äärmuslikele ilmastikunähtustele, kliimamuutustele ning füüsilistele ja digitaalsetele rünnakutele; rõhutab vajadust tugevdada riikliku, piirkondliku ja ELi tasandi koostööd;

54. rõhutab kogu ELi elektrivõrgu vastu suunatud koordineeritud küberrünnakute kasvavat ohtu; tuletab meelde, kui oluline on kiiresti

---

[37] Jaotusvõrguettevõtjate üksus, „Implementation of Action 7 in the EU Action Plan for Grids: DSO/TSO Technopedia, ENTSO-E & DSO Entity“ (ELi võrkude tegevuskava meetme 7 rakendamine – põhi- ja jaotusvõrguettevõtjate teabekogu Technopedia, Euroopa elektri põhivõrguettevõtjate võrgustik ja jaotusvõrguettevõtjate üksus), 18. detsember 2024.

rakendada küberturvalisust ja muid sellega seotud võrgueeskirju ning nendega seotud õigusakte, nagu küberturvalisuse 2. direktiiv[38] ja küberturvalisuse määrus[39], ning julgustab komisjoni parandama eelseisvatel seadusandlikel läbivaatamistel füüsiliste võrguseadmete, sealhulgas kaugjuhitavate võrguseadmete, näiteks inverterite staatust, mida praegu ei hoita piisavalt kõrge küberturvalisuse standardi tasemel, eriti juhtudel, kui kolmanda riigi jurisdiktsiooni all nõutakse tootjalt tarkvara või riistvara nõrkuste kohta teabe esitamist selle kolmanda riigi ametiasutustele; nõuab kõigi osaliste tõhusamat Euroopa tasandi dialoogi, et tugevdada valmisolekut ja vastupanuvõimet; on seisukohal, et reguleerivad asutused peaksid arvesse võtma kulusid, mida ettevõtjatel tuleb küberturvalisuse ja vastupanuvõime meetmete võtmisel kanda, ning pakkuma stiimuleid investeeringuteks, mis on seotud energiataristu vastupanuvõime suurendamisega küber-, füüsiliste ja hübriidohtude suhtes, sealhulgas kliimamuutustega kohanemise meetmed;

55. rõhutab vajadust suurendada jõupingutusi olemasoleva ja tulevase elutähtsa merealuse ja maismaa energiataristu kaitsmiseks; on seisukohal, et ELil peaks olema suurem roll seda taristut ohustavate intsidentide ennetamisel, järelevalve edendamisel ja kahjustatud taristu taastamisel, kasutades tipptasemel tehnoloogiat; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles leidma lahendusi elutähtsa taristu kaitse ja vastupanuvõime suurendamiseks, kaasa arvatud lahendused selliste meetmete ja tehnoloogia rahastamiseks;

56. tõdeb, et uued kõrgepinge elektrivõrgu projektid annavad multifunktsionaalse ja kulutõhusa võimaluse integreerida täiendavaid turva- (nt andurid, sonarid) ja keskkonnalahendusi (nt linnutõkked, tulekahjuandurid, looduskoridorid), kui neid kavandatakse terviklikult; palub komisjonil reguleerivate asutuste jaoks välja töötada suunised, tagamaks, et projektide esialgne kavandamine ja rahastamine toimub neid elemente arvestades;

57. nõuab tungivalt, et komisjon ning jaotus- ja põhivõrguettevõtjad töötaksid välja ELile kuuluva ühtse Euroopa energeetikaandmeruumi, mis põhineb tehnilistel eksperditeadmistel

---

38 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2555, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega muudetakse määrust (EL) nr 910/2014 ja direktiivi (EL) 2018/1972 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv (EL) 2016/1148 (küberturvalisuse 2. direktiiv) (ELT L 333, 27.12.2022, lk 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj).

39 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/881, mis käsitleb ENISAt (Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia küberturvalisuse sertifitseerimist ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 526/2013 (küberturvalisuse määrus) (ELT L 151, 7.6.2019, lk 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj).

ja tavadel, kasutades olemasolevaid andmeid[40], ning ühistel reeglitel, millega tagatakse energeetikaandmete turvaline läbipaistev ülekantavus ja koostalitlusvõime ning mille raames andmeid ELis turvaliselt hallatakse, vahetatakse ja säilitatakse; rõhutab, et see Euroopa ühtne energeetikaandmeruum peaks hõlbustama andmete koondamist ja jagamist asjakohaste juhtimisstruktuuride ja andmejagamisteenuste kaudu, toetades elutähtsaid energiatoiminguid, sealhulgas edastamist ja jaotamist; rõhutab, et Euroopa põhi- ja jaotusvõrguettevõtjad ning muud varem kontrollitud elektrivõrgus osalejad peavad suutma võrku turvaliselt ja arukalt käitada, optimeerides selle kasutamist paindlikkuse ja uuendusliku tehnoloogia integreerimise teel kooskõlas koostalitlusvõime, usalduse, andmete väärtuse ja juhtimise peamiste põhimõtetega; märgib, et andmevahetuskorra puhul tuleb arvesse võtta ka suhtlust ELi mittekuuluvate osalistega;

58. tõdeb, et paindlikkus on vajalik vahend, mis annab suured võimalused süsteemi toimimise optimeerimiseks ja stabiilsuse säilitamiseks ning tarbijate mõjuvõimu suurendamiseks, motiveerides neid oma tarbimisharjumusi muutma; rõhutab, kui oluline on rakendada asjakohaseid meetmeid, et tagada tõhusad paindlikkust stimuleerivad hinnasignaalid, sealhulgas kõigilt lõpptarbijatelt, ning tagada, et kõik ressursid aitavad kaasa süsteemi turvalisusele, sealhulgas kiirendades nutiarvestite ja arukate energiatõhusate hoonete kasutuselevõttu ning võimaldades juurdepääsu kõigi arvestite andmetele; palub riikide reguleerivatel asutustel tunnustada süsteemi paindlikkusega seotud uuendusi ja katseprojekte niivõrd, kuivõrd need ei avalda negatiivset mõju võrgu üldisele tasakaalule ja stabiilsusele, et jätkata innovatsiooni stimuleerimist;

59. kutsub riikide reguleerivaid asutusi üles tegema tihedat koostööd põhi-ja jaotusvõrguettevõtjatega, et hinnata riiklike süsteemide paindlikkuse potentsiaali ja vajadusi praeguses ja tulevases planeerimises, võttes arvesse tööstuse, suurtarbijate, suurtootjate ja hoidlate olemasolu; rõhutab eelkõige olulist rolli, mida võrgule ülekoormuse juhtimise teenuste osutamisel, sealhulgas elektri pikaajalisel salvestamisel, võivad täita salvestusvahendid, mis suudavad pakkuda kuni 100 tundi elektrit; märgib, et nende oluliste süsteemiteenuste pakkumiseks vajavad salvestusvahenditesse investeerijad stabiilseid ja pikaajalisi tulumudeleid, sarnaselt sellega,

---

40 Euroopa Komisjon, Energeetika peadirektoraat, Fraunhofer Institute for Systems and Innovation Research ISI, Guidehouse, McKinsey & Company, TNO, Trinomics, Utrechti Ülikool, Berkhout, V., Villeviere, C., Bergsträßer, J., Klobasa, M., Regeczi, D., Dognini, A., Singh, M., Stornebrink, M., Hülsewig, T., Seigeot, V., Lenzmann, F.Breitschopf, B., „Common European Energy Data Space“ (Euroopa ühtne energeetikaandmeruum), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2023.

kuidas toetuskavad, nagu soodustariifid ja hinnavahelepingud, on edukalt taganud taastuvenergia tootmisvahendite tulukindluse;

Tarneahel, toorained ja vajadus oskuste järele

60. märgib murega, et kogu maailmas kasvav võrgutehnoloogia nõudlus on pannud tarneahelad ning kaablite, trafode, komponentide ja elutähtsa tehnoloogia kättesaadavuse surve alla; rõhutab Rahvusvahelise Energiaagentuuri 2025. aasta veebruari aruandes „Building the Future Transmission Grid“ (Tuleviku põhivõrgu ehitamine)[41] esitatud järeldusi, et praegu kulub kaablite hankimiseks kaks kuni kolm aastat ja suurte jõutrafode hankimiseks kuni neli aastat ning et kaablite ja suurte jõutrafode keskmine tarneaeg on alates 2021. aastast peaaegu kahekordistunud;

61. tunneb muret paljude võrgutehnoloogia komponentide pikkade tarneaegade pärast ning jääb kindlaks eesmärgile säilitada võrgutehnoloogia valdkonnas Euroopa tehnoloogiline juhtpositsioon, rõhutades innovatsiooni vajalikkust, et arendada, demonstreerida ja laiendada Euroopa suure võimsusega võrgutehnoloogiat ja võrku tugevdavat uuenduslikku tehnoloogiat;

62. rõhutab, et kriitilise tähtsusega ja strateegilised toormed on võrgutaristu jaoks hädavajalikud, kuna alumiiniumi ja vase nõudlus kasvab 2050. aastaks vastavalt 33 % ja 35 %[42]; võtab teadmiseks komisjoni otsuse, millega tunnistatakse teatavad kriitilise tähtsusega toorainete projektid kriitiliste toorainete määruse[43] alusel strateegilisteks projektideks, et tagada juurdepääs neile olulistele materjalidele ja mitmekesistada tarneallikaid; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tõhustama ringlussevõttu ning toetama sel eesmärgil strateegilisi partnerlusi ja kaubanduslepinguid;

---

41 Rahvusvaheline Energiaagentuur, „Building the Future Transmission Grid – Strategies to navigate supply chain challenges“ (Tuleviku põhivõrgu ehitamine – tarneahela probleemide lahendamise strateegiad), veebruar 2025, https://iea.blob.core.windows.net/assets/a688d0f5-a100-447f-91a1-50b7b0d8eaa1/BuildingtheFutureTransmissionGrid.pdf.

42 KU Leuven, Eurometaux, „Study quantifies metal supplies needed to reach EU’s climate neutrality goal“ (Uuring ELi kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks vajalike metallivarude kohta), 25. aprill 2022, https://www.eurometaux.eu/media/hxdhepyp/press-release-study-quantifies-metal-supplies-needed-to-reach-eu-s-climate-neutrality-goal.pdf.

43 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1252, millega sätestatakse kriitiliste toormete kindlate ja kestlike tarnete tagamise raamistik ja muudetakse määrusi (EL) nr 168/2013, (EL) 2018/858, (EL) 2018/1724 ja (EL) 2019/1020 (ELT L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

63. rõhutab vajadust tugevdada võrgu tarneahelaid, et suurendada taskukohaste kuludega juurdepääsu võrgutehnoloogiale, ja sellega piirata tarbijate poolt võrgutasude kaudu kantavaid kulusid; nõuab strateegilist lähenemisviisi võrkudega seotud energiatehnoloogia, komponentide või oluliste materjalide hankimiseks, et vältida sõltuvuse tekkimist üksikutest tarnijatest väljaspool ELi;

64. on veendunud, et tarneahela võimsuse kitsaskohtade lahendamiseks on vaja terviklikku, kooskõlastatud ja pikaajalist võrgu kavandamist kogu Euroopa energiasüsteemis ning et selline kavandamine annab tootjatele olulise läbipaistvuse ja prognoositavuse, et asjakohaselt kavandada tootmisvõimsuse suurendamist; on seisukohal, et selline kavandamine peab olema usaldusväärne ja võimaldama uusi ärimudeleid, nagu pikaajalised raamlepingud ja võimsuse reserveerimise lepingud;

65. nõuab tungivalt põhiliste elektrivõrguseadmete maksimaalset standardimist, niivõrd kui see on tehniliselt võimalik, komisjoni, põhi- ja jaotusvõrguettevõtjate ja tööstusharu ühise tehnilise hindamise teel, hõlmates kõiki pingetasemeid, et suurendada tootmist, alandada hindu ja lühendada tarneaegu ning edendada süsteemide koostalitlusvõimet;

66. rõhutab tungivat vajadust tegeleda energiasektori tööjõupuudusega; märgib, et Euroopa Komisjoni prognoosi kohaselt peab energiasektori tööjõud taastuvenergia kasutuselevõtuks, võrkude ajakohastamiseks ja laiendamiseks ning energiatõhususe, võrgu- ja muu asjaomase tehnoloogia tootmiseks märkimisväärselt suurenema; peab kahetsusväärseks 15 liikmesriigis valitsevat elektriseadmete mehaanikute ja paigaldajate nappust, mis suurendab jaotus- ja põhivõrguettevõtjate personalivajadust; rõhutab, et energiasektori tööjõud peab 2030. aastaks kasvama 50 %, et toetada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu[44], võrkude laiendamist ja energiatõhusust, kusjuures 2050. aastaks on elektrienergia jaotamise valdkonnas vaja hinnanguliselt 2 miljonit lisatöökohta; nõuab koolitus-, täiendõppe- ja ümberõppealgatusi, kus oskuste nappuse kaotamiseks tuleb seada esikohale võrkudega seotud oskused; väljendab heameelt ülikoolide ja ettevõtjate partnerluse ning sihipäraste ELi oskuste akadeemiate üle strateegilistes sektorites, sealhulgas võrkude valdkonnas; julgustab jaotus- ja põhivõrguettevõtjaid mitmekesistama oma tööjõudu, sealhulgas suurendades naiste osalust;

67. kordab, et liikmesriigid ja EL peaksid tegema koostööd oskuste programmide kohandamiseks ja parimate tavade väljatöötamiseks, et

---

44 Komisjoni 5. märtsi 2025. aasta teatis oskuste liidu kohta (COM(2025)0090).

rahuldada kasvavat nõudlust oskuste järele kõigil haridustasemetel, pöörates suurt tähelepanu soolise tasakaalu edendamisele sektoris;

68. rõhutab VKEde ja ELi ettevõtjate otsustavat rolli elektrivõrgu tehnoloogiasektori varustamisel; juhib tähelepanu vajadusele saada juurdepääs taskukohasele elektrifitseerimisele, piirates tarneahelaga seotud kulusid ja tagades oskustööjõu;

Avamere taastuvenergia

69. võtab teadmiseks avamere-energeetika arendamise strateegilise tähtsuse liidu eesmärkide saavutamisel, milleks on energiasõltumatus, taastuvenergia laiem kasutamine, paindlik ja kulutõhus elektrisüsteem ning kliimaneutraalsuse saavutamine aastaks 2050; rõhutab, kui oluline on Euroopa viie mereala potentsiaali avamere taastuvenergia tootmiseks täielikult ära kasutada; rõhutab Põhjamere (kogu Põhjamere geograafilise ala, kaasa arvatud Iiri ja Keldi meri) erilist tähtsust – seal on soodsad tingimused ja suurim potentsiaal, kusjuures Põhjamere energiakoostöö raames on kokku lepitud eesmärk tagada 2050. aastaks 300 GW suurune avamerele ülesseatud tootmisvõimsus; väljendab heameelt selles vallas tehtud edusammude üle; rõhutab vajadust töötada välja avamere silmusvõrk, sealhulgas hübriidühendused, eelkõige Põhjameres, et avamere potentsiaali täielikult ära kasutada ja parandada turuintegratsiooni; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tugevdama piirkondlikku koostööd kõigis merepiirkondades võrkude kavandamisel ja energiakoostöös naaberriikidega, eriti Ühendkuningriigi ja Norraga, eelkõige avamere tuuleenergia arendamise ning elektrivõrkude kavandamise ja tootmise valdkonnas;

70. rõhutab vajadust stabiilse ja prognoositava õigusraamistiku järele, mis tagab optimaalseima kauplemiskorra, et anda investoritele nõutav kindlustunne avamerevõrkude ja avamere tuuleenergia projektide arendamise ja omavahelise ühendamise toetamiseks, et kindlustada turu tõhusus ja tõhusad piiriülesed vood, sealhulgas kolmandate riikidega; rõhutab, et vajaduse korral tuleb tugevdada riiklikke võrke, et avamereenergiast saadav kasu oleks võimalikult suur; möönab, et avamere ülekanderajatiste ja tootmisvahendite kombinatsioon (avamere hübriidid) on tõhusa võrgusüsteemi lahutamatu osa, kuna see annab Euroopa energiasüsteemile mitu eelist, kuid sel puudub endiselt sobiv õigusraamistik vajalike investeeringute stimuleerimiseks;

Koostöö ELi mittekuuluvate riikidega

71. kutsub liikmesriike üles suurendama koostööd ja kooskõlastamist sarnaselt meelestatud ELi-väliste riikidega, nagu Norra ja Ühendkuningriik; tuletab meelde, et elektritaristu arendamine

Põhjamere tuuleenergia potentsiaali ärakasutamiseks on nii ELi kui ka Ühendkuningriigi ühine prioriteet;

72. rõhutab vajadust pragmaatilise ja koostööpõhise lähenemisviisi järele ELi ja Ühendkuningriigi elektrikaubanduses; kutsub komisjoni üles tegema Ühendkuningriigi administratsiooniga tihedat koostööd, et leppida kokku vastastikku kasulikus kauplemiskorras, mis suurendab tarnekindlust ja toetab nullnetoheite saavutamist mõlemas jurisdiktsioonis; on lisaks veendunud, et kauplemiskorra tõhusust saab veelgi parandada; kutsub komisjoni üles tegema selles küsimuses Ühendkuningriigi partneritega konstruktiivset koostööd;

Äärepoolseimad piirkonnad

73. rõhutab ainulaadseid probleeme, millega seisavad silmitsi ELi äärepoolseimad ja muud Euroopa elektrivõrguga ühendamata piirkonnad; rõhutab nende sõltuvust impordist ning vähest kaitstust elektrikatkestuste ja äärmuslike kliimaohtude eest; märgib, et oluline on arendada vastupanuvõimelisi ja autonoomseid energiasüsteeme kohaliku võrgu arendamise ja puhtama energiatootmise abil; palub komisjonil käsitleda nende piirkondade erivajadusi Euroopa võrgupaketis ja teha ettepanek rahalise lisatoetuse kohta, et suurendada nende energiasüsteemi sõltumatust ja käsitleda nende piirkondade omavahelist ühendamatust ning võrguga liitumisest saadava laiema kasu puudumist;

o
o o

74. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile.